

Vysoká škola: *Univerzita Karlova*

Fakulta: *Katolická teologická*

Katedra:

Akademický rok: 2015 - 2016

POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Hodnocení oponenta

Jméno a příjmení studenta: Th.Lic. Mgr. Michal Sklenář

Téma: Vývoj a proměny české katolické liturgiky v české liturgické literatuře (1752) 1780-1962 a (1616) 1841-1962.

Hodnocení práce:

Doktorská práce Th.Lic. Mgr. Michala Sklenáře pojednává o vývoji české katolické liturgiky na základě dostupné liturgické literatury v období od konce 18. století do zahájení II. vatikánského koncilu. Tematicky i obsahově se práce shoduje se svým zadáním, strukturálně je jednotná, sleduje stanovenou metodiku. Práce je rozdělena do tří částí, kdy první lze chápat jako „povšechný úvod“ a dělení zbývajících dvou částí na „klerickou liturgiku“ a „laickou liturgiku“ mi připadá přinejmenším zavádějící: Byly časopisy *Pax*, *Na hlubinu*, *Vyšehrad* či *Nová život* určeny jen pro laiky? Byla Liturgika Foltynovského určena pro kněze a Schallerova pro laiky? Spíše bych vnímal rozdělení na akademickou – teoretickou a pastorální – praktickou.

Vlastní text práce je na 230 stranách a je rozdělen do tří částí a šestnácti kapitol, přičemž první dvě kapitoly jsou parciálním historickým a teologickým pojednáním o české teologii a liturgice. V dalších šesti kapitolách se autor rozepisuje o klerické liturgice, kdy základní přístup je historický a dokumentaristický s cílem podat kompletní seznam „liturgické tvorby“ v kněžských periodících. Autor se pokouší zmapovat vývoj české katolické liturgiky na maximálně možném shromáždění liturgických pojednání, aby přiblížil „formu mentis“ na jejíž bázi se vyvíjela česká liturgika ve zmiňovaném období. Pro práci by bylo přínosem, kdyby autor „klerickou liturgiku“ propojil s teologickým a pastoračním posláním české církve v dané době. Dle názvu a tématu doktorské práce se dalo očekávat, že tyto kapitoly budou pro práci stěžejní, čemuž tak je a dosvědčuje to jak rozsah, tak i způsob zpracování.

Poslední třetí část, kapitoly 9 – 19, nejsou pokračováním předchozích kapitol, ale jejich doplněním a odkrývají liturgickou pastoraci, která se v našem prostoru v daném období silně rozvíjela. Tato „laická liturgika“ a její vývoj je poněkud uměle rozdělen do několika fází, které jsou spíše dány historickými okolnostmi, než vlastním vývojem traktované materie. Současně i rozdělení na dvě vývojové větve „laické liturgiky“ je spíše účelové než reálné: nejsou popisné příručky současně i aktivizační?

Všechny kapitoly na sebe navazují tématem liturgickým a teologickým, práce působí jednotným dojmem, i když představuje široký záběr a množství pohledů. Chybí jednoznačně stanoveny teologické koncepty pro vývoj české katolické liturgiky a jejich vzájemné propojení, což je dáno tím, že nebyly precizně definovány a promyšleny cíle i jednotlivé

kroky k jejich dosažení. Není plně jasná vzájemná pozice druhé a třetí části, což se jeví reduktivní. Cílem práce mělo být jak zdokumentování a zhodnocení vývoje a proměn české katolické liturgiky, tak i poukázat na propojenost mezi vývojem chápání liturgie a slavicího společenství, teologie a eklesiologie v českém prostředí.

Z výše uvedeného hodnocení struktury práce, také vyplývá i metodologie, která je popisná, přináší nové informace, ale nikoli nové přístupy, obsahově jsou důležité druhé dvě části práce.

Autor se snaží pojednat o tématu systematicky, řeší teologickou rovinu liturgického prostoru na základě rozboru církevních dokumentů a liturgických knih se zaměřením na konkrétní místa liturgického slavení.

Dané téma, pokud je mi známo, nebylo z tohoto pohledu a v takové šíři v našem prostoru traktováno, a tudíž tato skutečnost byla na jedné straně pro autora výhodou a na straně druhé i úskalím. Téma není příliš kontroverzní, ale nabízí mnoho tematických přístupů a je velmi silně podmíněno množstvím nashromážděného archivního materiálu a pramenů, tudíž jejich zpracování představuje i větší stupeň obtížnosti.

Po formální stránce je práce v pořádku, kritický a poznámkový aparát je dostačující.

Názvy kapitol a podkapitol jsou správně členěny a odděleny od textu, takže se čtenář v textu dobře orientuje.

Bibliografické údaje jsou uváděny správně a v pořádku.

Volba literatury a pramenů je vždy omezená a její výběr ovlivňuje celá řada faktorů, přesto výběr pramenů a literatury, jejich uspořádání a klasifikaci pro doktorskou práci považují za velmi dobrou.

Největší formální a věcné chyby

- str. 16 – Autor se zmiňuje o *analogii entis* a že toto myšlenkové paradigma bude použito: Co je to *analogie entis* a kde bylo v práci použito, pokud ne, tak proč jej autor uvádí?
- str. 31 – Proč je rok 1868 pro českou katolickou teologii mezníkem, kdy do této doby byla definována jazykově a po tomto roce tematicky. Německy psaná pěti svazková liturgika Antonína Hnojka *Christ-Katholische Liturgik*, vydaná v letech 1835 – 1842, by dle tohoto kritéria nepatřila do české teologie?
- str. 33 – Jaký je vztah a rozdíl mezi liturgií a liturgikou? Jaká je teologická definice liturgie? Co je cílem liturgie?
- str. 36 – Jak chápat Rahnerovo rozdělení svátostí ve vztahu k 7. svátostem církve? Je církev prásvátost? Jaký je základ sakrality - svátostnosti církve?
- str. 37 – Jaký je rozdíl mezi liturgickou teologií a teologií liturgie?
- str. 44 – Kde je „níže uvedený bibliografický přehled liturgických monografií“? Měl by zde být odkaz na přílohu, či poznámku pod čarou?
- str. 65 – Jaké byly příčiny spojení liturgiky s pastorační teologií? Jak byla liturgika traktována v pastoračních příručkách?
- str. 76 – Je liturgika praktickou disciplínou (pastorační) nebo samostatnou a svébytnou materií, či spíše spadá pod systematickou teologii?
- str. 85 – Výraz marginalizace liturgiky v letech 1939 – 1962 považují za nepřesný, neboť se nejednalo o „odklon od liturgiky“, ale spíše o objektivní nemožnost, aby se tato disciplína rozvíjela.
- str. 104 - 119 – Proč je v textu uváděn seznam jednotlivých článků v ČKD? Nebylo by lépe je uvést v příloze a zde jen shrnout? Podobně i u dalších periodik?

- str. 138 – Začalo se české liturgické hnutí rozvíjet až ve 20. letech 20. století? Co lze považovat za počátek liturgického hnutí na našem území? Je to příchod beuronských mnichů do Emauz či první liturgické knihy, liturgické kongresy ...?
- str. 150 – Jaký je vztah laické liturgiky a výuky katechismu na školách a náboženské vzdělávání věřících?
- str. 199 – S jakými dalšími teologickými disciplínami se pojí „laická liturgika“?

Práce vykazuje nové přístupy k dané problematice, autorovo závěrečné hodnocení je částečné a vyjadřuje jak jeho osobní postoje, tak i objektivní hodnocení.

Přínosné jsou přílohy a obrazová dokumentace, které jsou zařazeny v závěru práce.

Předložená práce je vhodná k publikaci.

Z výše uvedeného a s přihlédnutím k obtížnosti i aktuálnosti daného tématu práce splňuje všechna kritéria a nastíněné otázky budou zodpovězeny při závěrečné rozpravě.

Práci doporučuji k přijetí.

V Olomouci 15. 8. 2016

Posudek vypracoval - S.L.D., Ing. Pavel Kopeček